

СТАНОВИЩЕ

от д-р **Ценка Георгиева Часовникар**ова

доцент в катедра „Зоология“ на ПУ „П. Хилендарски“ и ИБЕИ, БАН

на материалите, представени за участие в конкурс
за заемане на академичната длъжност

„доцент“ на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“

по: област на висше образование **4. Природни науки, математика и информатика**

професионално направление **4.3. Биологически науки (Генетика-Обща и еволюционна генетика)**

В конкурса за „доцент“, обявен в Държавен вестник, бр. 98 от 19.ноември 2024.г. и в интернет-страница на Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“ за нуждите на катедра „Биология на развитието“ към Биологически факултет, като единствен кандидат участва гл. ас. д-р **Пенка Лазарова Василева** от катедра „Биология на развитието“ към ПУ „П. Хилендарски“.

1. Общо представяне на процедурата и кандидата

1.1. Общо представяне на получените материали

Със заповед № РД-22-442 от 18.02.2025.г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определена за член на научното жури на конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ в ПУ по област на висше образование **4. Природни науки, математика и информатика, професионално направление, 4.3. Биологически науки (Генетика-Обща и еволюционна генетика)**, обявен за нуждите на катедра „Биология на развитието“ към Биологически факултет на ПУ.

За участие в обявения конкурс е подал документи единствен кандидат гл. ас. д-р **Пенка Лазарова Василева** от катедра „Биология на развитието“ към ПУ „П. Хилендарски“.

Представеният от д-р **Василева** комплект материали на електронен и хартиен носител е в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на ПУ, и включва следните документи: молба до ректора на ПУ за участие в конкурса; автобиография по европейски формат; диплома за висше образование с придобита образователно-квалификационна степен „магистър“; диплома за образователна и научна степен „доктор“ - оригинал; списък на научните трудове: научни трудове (копия на публикациите); списък на цитиранията; справка за спазване на минималните национални изисквания; справка за съответствие с допълнителните факултетни изисквания; анотации на материалите по чл. 65. от ПРАСПУ (на български език) с разширена хабилитационна справка; самооценка на приносите; декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи; удостоверение за трудов стаж; документи за учебна работа; документи за научноизследователска работа; документи съобразно допълнителните изисквания на Биологически факултет (ПУ); комплект документи на хартиен носител от т.1 до т. 14 и комплект документи от т. 1 до т. 14 на електронен носител.

Кандидатът д-р **П. Василева** е приложил общо 43 научни труда, 1 монография, 2 учебника и учебни пособия и 40 научноизследователски разработки. Приемат се за рецензиране 18 научни труда, които са извън дисертацията и конкурса за главен асистент и се отчитат при крайната оценка 2 учебни помагала и 10 научноизследователски проекти. Не се рецензират 9 научни труда по дисертацията и 14 научни труда извън проблематиката на конкурса. Разпределението на научните трудове по съответни рубрики, в страната и в чужбина, е както следва:

показател В – хабилитационен труд (монография), показател Г- 17 научни труда, от които 1 в Q1, 6 в Q3 и 10 в Q4.

1.2.Кратки биографични данни за кандидата

Гл. ас д-р Василева завършва БФ на ПУ през 1996 г. като магистър биолог със специалност „Университетска биология“ и специализация „Генетика и микробиология“. От 1999 до 2003г. е редовен докторант в Институт по рибарство и аквакултури, Пловдив към Селскостопанска академия, където придобива образователната и научна степен „Доктор“. Темата на дисертационния ѝ труд е „Изследване на някои репродуктивни и морфологични характеристики на езерния рак *Astacus leptodactylus* Eschscholz, 1823 като обект на аквакултурата“. От 2002 до 2009 г. д-р Василева работи в Институт по рибарство и аквакултури и придобива степента научен сътрудник I степен. От 2010 г. до днес работи в катедра „Биология на развитието“ към БФ на ПУ, първоначално като биолог-главен експерт, а понастоящем и като главен асистент.

2. Обща характеристика на дейността на кандидата

2.1.Оценка на учебно-педагогическа дейност и подготовка на кандидата

Д-р П. Василева има 14 години преподавателски стаж в катедра „Биология на развитието“ на БФ на ПУ и е чела лекции и е водила упражнения в ОКС „Бакалавър“ по 5 дисциплини като „Теория на еволюцията“, „Теория на еволюцията и теоретична биология“, „Обща биология“, „Клетъчна биология, и „Генетика“. В магистърски курсове е водила лекции, базови семинари и практикуми по „Съвременни аспекти на селекционната генетика“, „Основи на класическата генетика“ и „Практикум по методи за отчитане на цитотоксичност и мутагенност“. Този обемен хорариум изисква обширни познания, умения и компетентности. Гл. ас. Василева е участвал и в подготовката на 2 учебни помагала за студенти - „Генетични основи на поведението“ и „Учебник по популационна генетика“. Това ми дава възможност високо да оценя преподавателските качества, активност и реализация на кандидата. Потвърждение на това са и обучените от д-р Василева и успешно защитили 9 дипломанта. Освен добрите практики в преподавателската дейност могат да се отбележат и активността и организационните умения на кандидата в оперативния мениджмънт и организацията на основната учебна дейност и на редица научни мероприятия и форуми.

2.1.Оценка на научната и научно-приложна дейност на кандидата

В настоящия конкурс за заемане на академичната длъжност „Доцент“ д-р Василева представя 1 научна монография и 17 научни разработки, реферирани и индексирани в световно известни бази данни с научна информация (Web of Science и Scopus), с общ импакт фактор: 7.24. Всички представени научни публикации са в съавторство и са на английски език. В две (12%) от научните статии кандидатът е водещ автор, а пет (29%) - втори автор. Всичко това утвърждава водещата роля на гл. ас. П. Василева в представената научна продукция (в 41%) и отразява необходимостта от екипна работа в проведените комплексни генетичните изследвания. От всички 17 статии 7 (41%) са публикувани в списанието *Acta zoologica bulgarica*, 2 в *Ecologia balkanica*, 2 в *Journal of IMAV* и по 1 в *Apidologie*, *OBM Genetics*, *Comptes Rendus de L'Academie Bulgare des Sciences*, *Bulgarian Journal of Agricultural Science*, *Journal of Central European Agriculture* и *Acta Scientiarum – Biological Sciences*. Само 23% от статиите са без IF, но притежават SJR или JCI. Импакт факторът (IF) на списанията варира от 2.4 до 0.310. Според профила на д-р Василева в Scopus h-индексът ѝ е 5, като са реферирани 18 труда и 49 цитата (<https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56618290700>).

Наукометричните показатели на кандидата съответстват на заложените минимални изисквания чл. 26 от ЗРАСРБ и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и звания и за заемане на академични длъжности в ПУ и дори ги надхвърлят: показател А- 50 т./от 50 т., показател В - 100 т./от 100 т., показател Г – 235 т./от 220 т., показател Д- 134 т./от 50 т. Или общ брой точки 519 от изискуеми 400. Тези наукометрични показатели дават основание научната продукция на кандидата да бъде оценена като напълно релевантна за заемане на длъжността „Доцент“.

Научната дейност на кандидата е фокусирана в 4 научно-изследователски направления: ***мутагенност и цитотоксичност на ксенобиотици при моделни тест-системи, вътрепопулационна изменчивост в хода на онтогенезата, междупопулационна изменчивост и репродуктивно здраве при човека – генетична и компонента на околната среда.*** Сред тях мога да открия следните по-съществени приноси:

A. Фундаментални научни приноси

- *С оригинален характер*
 - ✓ За първи път е разработен надежден биомаркер за оценка на степента на увреждане на ДНК в сперматозоидите медоносните пчели за оценка на генотоксичността на фактори от средата;
- *С потвърдителен характер*
 - ✓ Доказан е мутагенния и цитотоксичен ефект на различни хранителни добавки, пестициди, тежки метали и органични замърсители в растителни и животински тест-системи;
 - ✓ Доказана е възможността изоензимни системи да се използват като генетични маркери за характеризиране и диференциране на популации на род *Messor* в България и Европа;
 - ✓ Установени са вътрепопулационния половия диморфизъм при *Astacus leptodactylus* и генната експресията на локусите на разтворими белтъци и изоензими при *Reticulitermes lucifugus* в хода на онтогенезата на двата вида;
- *С методичен характер*
 - ✓ Разработен е информативен флуоресцентен тест с акридин оранж , за определяне на потенциалната плодовитост на мъжете;

B. Научно-приложни приноси

- *С оригинален характер*
 - ✓ Установявана е липсата на генотоксичност и ниската цитотоксичност на оксаловата киселина и приложението ѝ като алтернативен метод срещу вароатоза в пчеларството;
 - ✓ Разработване на критерии, основани на вариабилността на породите *Bombux mori* от различни региони, за оптимизиране на развъдни програми, целящи повишаване на добива на естествена коприна;
- *С потвърдителен характер*
 - ✓ Оценка на рисковете и ползите на определени хранителни добавки, поради противоречиви научни резултати, във връзка с безопасността на храните .и информираността на населението;
 - ✓ Анализ на екологични рискове за мъжкото репродуктивно здраве и разработване на профилактични стратегии.

Всички представени за конкурса 67 цитирания на научните трудове на д-р Василева са в индексирани в Web of Science и Scopus научни труда. Това говори за широкия отзвук сред

научната общественост и за големият интерес към научната продукция на кандидата. Цитирани са 22 публикации като цитиращите източници са разпределени по следния начин: 18 (27%) статии от списания с ранг Q1, 5 (7.5%) от списания с ранг Q2, 19 (28%) от списания с ранг Q3 и 12 (18%) от списания с ранг Q4. Останалите 11 статии имат SJR ранг. От всичките 67 цитирания 20 (30%) са от български автори, от които колеги на д-р Василева е само един.

3. Обобщаващ коментар и лични впечатления

Анализът на професионалното развитие на д-р П. Василева показва, че тя се е оформила като изследовател с ясно изразен профил и висока квалификация, напълно отговарящи и съвпадащи с тематиката на обявения конкурс за „Доцент“. Активната ѝ публикационна дейност по обем, съдържание и качество покрива изискванията за заемане на длъжността. Научно-изследователската дейност на кандидата оценявам като изключително комплексна. Тя разработва важни проблеми от вътре- и междупопулационната изменчивост на животните, гено-и цитотоксичността на ксенобиотици в растителни и животински организми и репродуктивното здраве на човека. Д-р Василева напълно удовлетворява и допълнителните изисквания на БФ на ПУ за развитие на академичния състав - 2 учебни помагала, 9 успешно защитили дипломанти, 14 години преподавателски стаж, участник в 10 научни проекта.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Документите и материалите, представени от гл. ас. д-р Пенка Василева отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“. Кандидатът в конкурса е представил достатъчен брой научни трудове, публикувани след материалите, използвани при защитата на ОНС „доктор“. В работите на кандидата има оригинални научни приноси, които са получили международно признание като представителна част от тях са публикувани в списания, издадени от международни академични издателства. Научната и преподавателската квалификация на д-р Василева е несъмнена. След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни приноси, намирам за основателно да дам своята положителна оценка и да препоръчам на Научното жури да изготви доклад-предложение до Факултетния съвет на Биологическия факултет при ПУ за избор на гл. ас. д-р Пенка Лазарова Василева на академичната длъжност „Доцент“ в ПУ „Паисий Хилендарски“ по: област на висше образование 4. Природни науки, математика и информатика, професионално направление 4.3. Биологически науки (Генетика-Обща и еволюционна генетика).

29.03. 2025 г.

Изготвил становището:

(подпис)

доц. д-р Ценка Часовникова